

290230 – ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇغان كىشىنىڭ ناماز باشلاش تەكلىپىنى ئۆرە تۇرغان ھالەتتە ئادا قىلىشى كېرەك بولامدۇ؟

سۇئال

ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇغان كىشىنىڭ پەرز نامازلاردا ناماز باشلاش تەكلىپىنى قانداق ئادا قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا سوئال سورايىمەن، ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇيدىغان كىشىنى ناماز باشلاش تەكلىپىنى ئۆرە تۇرغان ھالەتتە ئادا قىلىپ ئاندىن ئولتۇرامدۇ؟ ئەگەر ئۆرە تۇرۇپ تەكلىپ ئېيتىشنى ئۇنتۇپ قالغان بولسا، ئولتۇرغان ھالەتتە ناماز باشلاش تەكلىپىنى ئادا قىلسا، ئۇ كىشى ئوقۇغان نامىزىنى قايتىدىن ئوقۇشى كېرەكمۇ؟ دادامنىڭ تىزى ئاغرىغانلىقى ئۈچۈن رۇكۇ ۋە سەجدە قىلالىسىمۇ لېكىن ئۇ يېشىنىڭ سۈننىتىنى ئولتۇرۇپ ئوقۇيدۇ، چۈنكى ئۆرە تۇرۇپ ئوقۇسا بەك چارچاپ كېتىدۇ، پەرز نامازلارنى ئولتۇرۇپ ئوقۇغاندىمۇ ناماز باشلاش تەكلىپى ئۈچۈن ئورنىدىن تۇرمايدۇ، ئۇنىڭ ھۆكۈمى قانداق بولىدۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىم بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

تەپسىلى جاۋاب

بىرىنچى: پەرز نامازلاردا قىيامدا تۇرۇش نامازنىڭ پەرزلىرىدىن بىرى بولۇپ، ئۆزۈرسىز قىيامدا تۇرمىغان كىشىنىڭ نامىزى دۇرۇس بولمايدۇ. ئۆرە تۇرۇشقا قادىر بولالمىغان كىشى ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇسا دۇرۇس بولىدۇ.

ئۆلىمالار پەرز نامازدا ناماز باشلاش تەكلىپى ئۈچۈن ئۆرە تۇرۇشنىڭ پەرز ئىكەنلىكىگە دەلىل بايان قىلدى.

ئىمام نەۋەۋىي رەھىمە ھۇللاھ "ئەلمەجمۇئى" ناملىق ئەسەر 3-توم 296-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "ناماز باشلاش تەكلىپىنى بارلىق ھەرىپلىرى بىلەن تولۇق ئۆرە تۇرغان ھالەتتە ئادا قىلىش كېرەك، ئەگەر بىرەر ھەرىپنى ئۆرە تۇرمىغان ھالەتتە ئادا قىلسا ئۇ كىشى پەرز ناماز ئوقۇغان ھېسابلانمايدۇ.

مالىكى مەزھىپىدىن بولغان "ئەخدەرى" دېگەن كىشى مۇنداق دەيدۇ: "نامازنىڭ پەرزلىرى: ئوقۇماقچى بولغان نامازنى نىيەت قىلىش، ناماز باشلاش تەكلىپىنى ئادا قىلىش، پاتىھە سۈرىسىنى ئوقۇش، ئۆرە تۇرۇپ ئوقۇش ۋە رۇكۇ قىلىش قاتارلىقلاردۇر".

خەرىفى رەھىمە ھۇللاھ "شەرھى مۇختەسەر خەلىل" ناملىق ئەسەرنىڭ 1-توم 264-بەتتە نامازنىڭ پەرزلىرىنى بايان قىلىپ

مۇنداق دەيدۇ: پەرىز نامازلاردا ئىمام بىلەن بىللە نامازغا كىرگەن ۋە ئۆرە تۇرۇشقا قادىر بولالايدىغان كىشىنىڭ ناماز باشلاش تەكلىپى ئۈچۈن ئۆرە تۇرۇشى زۆرۈر بولىدۇ، ناماز باشلاش تەكلىپىنى ئولتۇرغان ھالەتتە ياكى كىيىن كەلگەن كىشىنىڭ ئىمامغا ئەگىشىپ ئېگىلگەن ھالەتتە ئادا قىلىشى توغرا بولمايدۇ.

"كۈۋەيت پىقھى توپلىمى" ناملىق ئەسەر 13 - توم 220-بەتتە مۇنداق بايان قىلىنغان: "ناماز ئوقۇغۇچى ئۆرە تۇرۇش پەرىز بولغان ئورۇنلاردا ئۆرە تۇرۇپ تەكلىپ ئېيتىشى زۆرۈر بولىدۇ. بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئىمران ئىبنى ھۈسەيىن رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ بوۋاسىر كېسىلى بولۇپ قالغاندا، ئۇنىڭغا: **نامازنى ئۆرە تۇرۇپ ئوقۇغىن، ئەگەر ئۆرە تۇرۇشقا قادىر بولالمىساڭ، ئولتۇرۇپ ئوقۇغىن، ئەگەر ئولتۇرۇشقا قادىر بولالمىساڭ، يېنىچە يېتىپ ئوقۇغىن دېگەن.** نەسائىنىڭ رىۋايىتىدە: **يېنىچە يېتىپ ئوقۇشقا قادىر بولالمىساڭ، ئوڭدا يېتىپ ئوقۇغىن** دېگەن سۆز زىيادە قىلىنغان. ئۇچىسىنى تۈزلەش بىلەن قىيامدا تۇرۇش ئەمەللىشىدۇ.

ناماز باشلاش تەكلىپىنى ئولتۇرۇپ ياكى ئېگىلگەن ھالەتتە ئادا قىلىش توغرا بولمايدۇ، ئۆرە تۇرۇپ ئادا قىلىش دېگەن ھۆكۈم ئومۇمى بولۇپ، ئۈزۈر بولغانلىقى ئۈچۈن پەرىز نامازلاردا ئولتۇرۇپ ئوقۇغاننىمۇ ئۆز ئېچىگە ئالىدۇ.

كېسەلنىڭ نامىزى توغرىسىدىكى قائىدە: كېسەل كىشى نامازنىڭ پەرىز، ۋاجىبلىرىنى قادىر بولالغانچە ئادا قىلىدۇ، قادىر بولالمىغانلىرى ئۇ كىشىدىن چۈشۈپ كېتىدۇ.

ئەگەر ئۆرە تۇرۇپ ناماز باشلاشقا قادىر بولالمىسا، ئۇ كىشىگە ئۆرە تۇرۇپ ناماز باشلاش پەرىز بولىدۇ، ئاندىن ئۆرە تۇرۇش قېيىن بولسا ئولتۇرۇپ ئوقۇيدۇ. بۇ توغرىدا [263252](#) - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

مالىكى كىتابلىرىدىن بولغان "مۇختەسەر خەلىل" ناملىق ئەسەردە مۇنداق بايان قىلىنغان: پاتىھە سۈرىسىنى ئۆرە تۇرۇپ ئوقۇشقا قادىر بولالمىسا ئولتۇرۇپ ئوقۇيدۇ. ھەتتە بۇ سۆزنى چۈشەندۈرۈپ مۇنداق دەيدۇ: ئىبنى ئابدۇسالام مۇنداق دېگەن: بۇنىڭدا تۆۋەندىكى ئىشلارغا رىئايە قىلىش كېرەك بولىدۇ: ئۆرە تۇرۇپ ئادا قىلىشقا تېگىشلىك بولغان ئەمەللەردىن ناماز باشلاش تەكلىپى ياكى ئۇنىڭدىن كۆپرەك ئەمەللەرنى ئادا قىلالىسا شۇنى ئادا قىلسۇن، چۈنكى قىيامدا تۇرۇشتىن بولغان مەقسەت ئايەت ئوقۇش بىلەن ئۆرە تۇرۇشتىن ئىبارەتتۇر، ئەگەر تولۇق ئۆرە تۇرۇپ ئوقۇشتىن ياكى ئايەتنى تولۇق ئۆرە تۇرۇپ ئوقۇشقا قادىر بولالمىسا، قادىر بولالمىغان دەرىجىدە ئۆرە تۇرىدۇ قالغانلىرى چۈشۈپ كېتىدۇ.

مالىكى مەزھەپ ئالىملىرىدىن بولغان ئىبنى پەرھۇن مۇنداق دەيدۇ: ئۆرە تۇرۇپ پاتىھە سۈرىسىنى تولۇق ئوقۇشقا قادىر بولالمىسا، بېشى قايغانلىق ياكى باشقا سەۋەبلەردىن قىيامدا تۇرالمىسا، مەشھۇر قاراشتا: قادىر بولالمىغان مىقداردا ئۆرە تۇرۇپ ئادا قىلىدۇ، قادىر بولالمىغانلىرى چۈشۈپ كېتىدۇ، ئۇنى ئولتۇرغان ھالەتتە ئادا قىلىدۇ.

دىققەت: ئاپتونۇم سۆزى بويىچە قىيامدا تۇرۇشقا قادىر بولالمىغاندا، ئۆرە تۇرۇش پۈتۈنلەي چۈشۈپ كېتىدۇ ھەتتا ناماز

باشلاش تەكپىرىمۇ چۈشۈپ كېتىدۇ دېگەنلىك ئىپادىلىنىدۇ، لېكىن ئىش ئۇنداق ئەمەس، پەقەت ئۇ كىشىنىڭ سۆزى: ئۆرە تۇرۇشقا ئالاقىدار بولۇپ، دەسلەپتە ئۆرە تۇرۇپ كېيىن ئۆرە تۇرۇشقا قادىر بولالمىسا، ئۇ ۋاقىتتا قالغانلىرىنى ئولتۇرغان ھالەتتە ئادا قىلىدۇ دېمەكتۇر. "مەۋاھىب ئەلجەلىل" 2 - توم 5-بەت.

ھەنەفى مەزھەپ كىتابلىرىدىن بولغان "ھىندىستان ئۆلىمالىرى پەتىۋاسى" 1-توم 136-بەتتە مۇنداق كەلگەن: ئون تۇتىنچى باپ "كېسەل نامىزى توغرىسىدا" كېسەل كىشى ئۆرە تۇرۇپ ناماز ئوقۇشقا قادىر بولالمىسا، ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇيدۇ، رۇكۇ قىلىدۇ ۋە سەجدە قىلىدۇ. "ئەل ھىدايە" ناملىق ئەسەردىمۇ شۇنداق بايان قىلىنغان.

ئۆرە تۇرۇشقا قادىر بولالماسلىق دېگەن سۆزنى چۈشەندۈرگەن سۆزلەرنىڭ ئەڭ توغرىسى: ئۆرە تۇرسا سالامەتلىكىگە زىيان يېتىدىغان دېمەكتۇر.

ئەگەر ئۆرە تۇرغانلىق سەۋەبتىن بىرەر قىيىنچىلىق ياكى مۇشەققەت بولۇپ قالسا، بۇ ۋاقىتتا ئۆرە تۇرۇشنى تەرك قىلىپ ئولتۇرسا توغرا بولمايدۇ. "ئەلكاپى" ناملىق ئەسەردىمۇ شۇنداق بايان قىلىنغان.

ئەگەر ئۆرە تۇرۇپ ئادا قىلىشقا بۇيرۇلغان ئەمەللەرنىڭ ھەممىسىنى تولۇق ئادا قىلالماستىن بەزىسىنى ئادا قىلغان بولسا، ئۆرە تۇرۇپ ئادا قىلالايدىغانلىرىنى ئۆرە تۇرۇپ ئادا قىلىشقا بۇيرۇلىدۇ. ئۆرە تۇرۇپ ناماز باشلاش تەكپىرىنى ئادا قىلالايدىكەن ئەمما ئۆرە تۇرۇپ تولۇق قىرائەت قىلىشقا قادىر بولالمايدىكەن ياكى ئۆرە تۇرۇپ قىرائەتنىڭ بەزىسىنى ئادا قىلالايدىكەن ئەمما ھەممىسىنى ئادا قىلالايدىكەن، ئۇ ۋاقىتتا: ناماز باشلاش تەكپىرىنى ئۆرە تۇرۇپ ئادا قىلىدۇ، قىرائەتتىن ئۆرە تۇرۇپ ئوقۇشقا قادىر بولالغانلىرىنى ئۆرە تۇرۇپ ئادا قىلىدۇ، ئاندىن قادىر بولالمىغانلىرىنى ئولتۇرۇپ ئادا قىلىدۇ. قىسقارتىپ ئېلىندى.

شەيخ مۇھەممەد مۇختار شەنقىتى مۇنداق دەيدۇ: "ئۆرە تۇرۇپ ناماز ئوقۇشقا قادىر بولالمايدىغان ئۈزۈرلۈك كىشى ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇيدۇ.

ناماز باشلاش تەكپىرىنى ئۆرە تۇرۇپ ئادا قىلىشقا قادىر بولالمىسا، كېلىپلا ئولتۇرۇپ ناماز باشلاش تەكپىرىنى كەلتۈرمەستىن، بەلكى ئۆرە تۇرغان ھالەتتە ناماز باشلاش تەكپىرىنى ئادا قىلىدۇ، چۈنكى ئۇ كىشى ئۆرە تۇرۇپ ناماز باشلاشقا قادىر، ئاندىن ئولتۇرۇپ قىرائەت قىلىدۇ، ئەگەر ئۇ كىشى ئۆرە تۇرۇشتىن چەكلەنگەن بولسا، ياكى ئۆرە تۇرالمىسا، يەنى ئۆرە تۇرۇش قېيىن بولسا، پالەچ قاتارلىق كېسەللەرگە ئوخشاش، ئۇ كىشى ناماز باشلاش تەكپىرىنى ئولتۇرغان ھالەتتە ئادا قىلىدۇ، ئەگەر يېنىدا ياكى ئارقىسىغا ئورۇندۇق قويۇپ ئۆرە تۇرۇپ ئوقۇيدۇ. ئەگەر مۇشەققەت بولسا ئولتۇرۇپ ئوقۇسا بولىدۇ، چۈنكى پىقھى قانۇندىكى بويىچە: زۆرۈرىيەت ئۆز مىقدارى بويىچە ئۆلچىنىدۇ، بۇنىڭدىن ھاجەت ئۈچۈن دۇرۇس قىلىدىغان نەرسىنىڭ مىقدارى بېكىتىلىدۇ دېگەن شاخچە قائىدە چىقىدۇ.

ئۇ كىشىنىڭ زۆرۈرىيەتتە ئۆرە تۇرۇش قېيىن بولىدىكەن، بىز ئۇ كىشىگە: ئۆرە تۇرۇپ ناماز باشلاش تەكپىرىنى ئادا قىلىپ

ئاندىن ئولتۇرۇپ ئوقۇك دەيمىز.

ئەممە ئۇ كىشىنىك زۆرۈرىتىدە ئۆرە تۇرۇش ئۆزۈرلۈك بولىدىكەن، بىز ئۇ كىشىگە: ناماز باشلاش تەكبىرىنى ئولتۇرۇپ ئادا قىلىشىڭىزمۇ بولىدۇ دەيمىز.

بۇ ئۇ كىشىنىك ئۆلچىمى، ئۇ ئاۋۇ كىشىنىك ئۆلچىمىدۇر، كىشىلەر بۇنىڭدا دىققەت قىلىشى كېرەك، چۈنكى سەن بىر كىشىنى كۆرسەن ئۇ كىشى ئۆرە تۇرۇشقا قادىر بولاپ تۇرۇقلۇق ئولتۇرۇپ ناماز باشلاش تەكبىرىنى ئادا قىلىدۇ، ئۇ كىشى ئۆرە تۇرۇپ، ئورۇندۇقنى ئۆزى بىلەن بىرگە ئېلىپ چىقىدۇ، بۇنداق كىشىنىك نامازنىك ئاساسلىق پەرزى بولغان ناماز باشلاش تەكبىرىنى ئولتۇرۇپ ئادا قىلىشىغا رۇخسەت قىلىنمايدۇ. بۇنىڭغا دىققەت قىلىش كېرەك، ئەگەر ئۇ كىشىگە ئۆرە تۇرۇش قىيىن بولسا، ئۇ ۋاقىتتا: "ئولتۇرۇپ ئادا قىلىك" دەيمىز. "شەرىھى زادىل مۇستەنقى" 2-توم 1-بەت.

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان قائىدىلەرگە ئاساسەن: سىزنىك دادىڭىز ئەگەر ناماز باشلاش تەكبىرى ئۈچۈن ئۆرە تۇرۇشنىك پەرىز ئىكەنلىكىنى بىلىپ تۇرۇپ، ناماز باشلاش تەكبىرى ئۈچۈن ئۆرە تۇرۇشنى ئۇنتۇپ قالغان ياكى قەستەن تەرك قىلغان نامازلارنى قايتىدىن ئوقۇشى كېرەك بولىدۇ.

ئەمما شەرىئەتنىك ھۆكۈمىنى بىلمەستىن ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇغان بولسا، ئۆزىنىك ئولتۇرۇپ ناماز ئوقۇشنى توغرا دەپ ئويلىغان بولسا، ناماز باشلاش تەكبىرىنى ئولتۇرۇپ ئادا قىلغان بولسا، ئۇ كىشىگە ئۇ نامازنى قايتىدىن ئوقۇش كېرەك بولمايدۇ. بۇ ھەقتە 45648 ۋە 50684 - نومۇرلۇق سوئاللارنىك جاۋابىغا قارالسۇن.

ھەممىدىن توغرىنى بىلگۈچى ئاللاھ تائالادۇر.